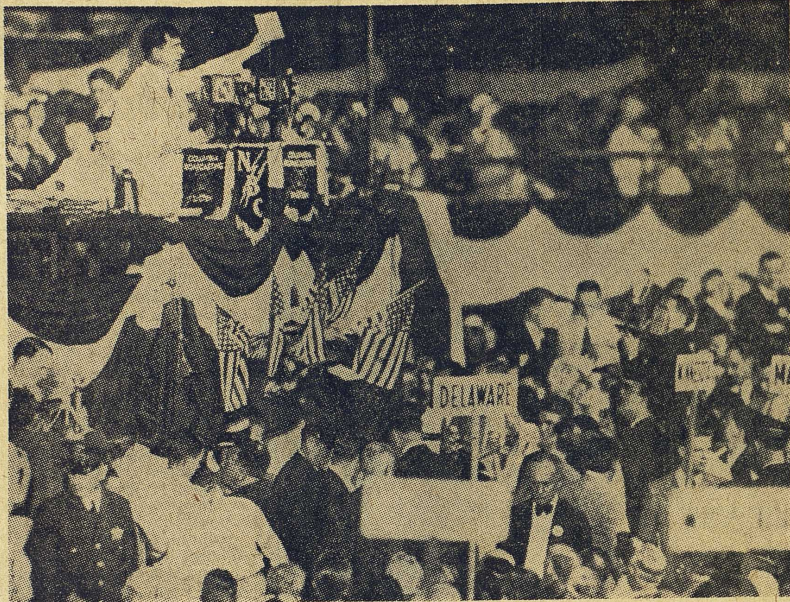

Huey Long och Franklin Roosevelt

DA HUEY LONG, förbundssenator och diktator i Louisiana, mördades i september 1935 måste Franklin Roosevelt "ha betraktat Hueys undanröjande som något av en Försynens skickelse — som ett bevis för att han själv stod under stjärnornas beskydd". Så skriver Roosevelts medarbetare Rexford Tugwell i sin nyligen utkomna biografi. Förhållandet mellan de båda konkurrenterna — av vilka den ene sannolikt går till historien i en förklenande bisats, den andre som symbolen för en epok i ett världsväldes utveckling — är en belysande detalj i den amerikanska demokratins utveckling. Det var ett allt igenom politiskt förhållande, där frågor om taktik, utnyttjande, samarbete på kort sikt i gemensamt intresse, tyst eller öppen kamp mot en besvärande rival, står i förgrunden. På flera viktiga punkter är uppgifterna i memoarer och biografier stridiga, men några huvuddrag i relationerna kan med någorlunda stor säkerhet fastställas.

Fast i sadeln som härskare i Louisiana började Huey Long som så många andra statsguvernörer att tänka på vidare fält för sin handlingskraft och sin ärelystnad. Han höll tal i andra sydstater som Mississippi och Arkansas och sökte där forma partimaskiner efter Louisianas mönster. Posten som förbundssenator och den växande ekonomiska krisen i början av 1930-talet var utgångspunkter för en aktion på det unionella planet i nära anslutning till den politik som Long fört i hemstaten. Han sällade sig till de vänsterradikaler vilkas lösning var "uppdelning av rikedomerna" för att hejra krisen; andra representanter för samma riktning var dr Townshend i Kalifornien och fader Coughlin i Michigan, av vilka den sistnämnde efter hand blev ren fascist. Longs program, sådant det framlades bland annat i ett senatstal på våren 1932, gick ut på konfiskation av stora förmögenheter (kapital på över tre eller över femtio miljoner dollar enligt skiftande uppgifter), enorm höjning av arvsskatt och inkomstskatt — med en miljon som maximum — fördelning av de vunna beloppen genom understöd på 4 000—5 000 dollar åt alla behövande för inköp av eget hem, bil och radio, minimilöner på 2 500 dollar, betydande anslag till veteraner från världskriget. Särskilt i Södern och Västern vann detta program, utdömt av alla ekono-

Huey Long talar vid Chicagokonventet i valkampanjen för Roosevelt 1932.

miska experter och naturligtvis av alla konservativa, stor anslutning.

Någon tanke på att bli demokratisk presidentkandidat redan 1932 torde Long knappast ha haft; han började visserligen bli nationellt känd, inte bara som en vild uppviglare i en primitiv stat, utan som en farlig radikal, men med partiets mest populära gestalter, såsom Franklin Roosevelt och Al Smith, kunde han inte tävla. För Long gällde det att använda de sydstatsdelegationer han behärskade för att påverka valet av kandidat och få en stark ställning inom den nya styrelse som kunde väntas efter novembervalen. För Roosevelt, guvernör i New York, gällde det att samla röster till Chicagokonventet i juni; hans valmakare var James Farley, sedermera postminister. En uppgörelse nåddes; det finns intet skäl att betvivla Longs uppgift om att han strax före konventet fick ett brev från Roosevelt som slutade med orden: "Ni och jag arbetar tillsammans för de vanliga människornas (the common man) rättigheter i detta land." Vid konventet spelade Long en framträdande roll som Roosevelts förespråkare; Farley, som sedan kom att avsky Long, erkänner i en memoarbok ("Behind the Ballots") dennes stora och skickliga insatser. Antagligt, men inte säkert, är dock att Roosevelt blivit nominerad utan Longs hjälp.

... på skriften och för upp
sigrettsverket. Hon ska...

komisk och tarvlig underhuggare, var motståndare till den vänster-radikala linjen och rädd för att den skulle blamera partiet. Det viktiga var att förekomma en brytning mellan juni och november — önskvärt, men mindre viktigt var att efter segern vinna Long för den nya styrelsens politik.

Slitningarna på sommaren 1932 blev påfrestande. Huey Long, installerad i en stor svit på Waldorf-Astoria i New York, begärde av Farley — som hade tillgång till valkassan — att ett extratåg skulle ställas till hans förfogande för en propagandaresa genom alla

Efter mordet på Long 1935. Tusentals människor defilerade förbi den forne diktatorns kista i Louisianas Capitolium.

Redan före Roosevelts ämbets-tillträde i mars 1933, ja, redan före valet i november 1932, började svårigheterna. Huey Long ville framträda som det demokratiska partiets språkrör vid sidan av presidentkandidaten, och han sökte påverka dennes deklamationer och uppträdande. Men Roosevelt föraktade Long, såg honom som en

unionens stater. Farley, som blev skräckslagen inför tanken, avböjde så artigt han kunde, men Long blev ursinnig. "Ni kommer att få smörj, Jim, Hoover får stanna i Vita huset. Jag har försökt att rädda er, men om ni inte vill bli hjälpta, så gärna för mig." Vi underskattade nog Long, skriver Farley. Han kunde i alla fall "fånga massorna genom sin speciella vältalighet, en underlig soppa av clowneri och demagogiskt skryt, skickligt kryddad med sunt förnuft och evangelisk glöd i ord om de underprivilegerades svårigheter". Kanske hade demokraterna tagit Pennsylvania, om Long släppts lös i statens fattigas områden, det är Farleys litet vemo-diga reflexion många år efteråt.

Long och Roosevelt hade också personliga sammanstötningar. En dag ringde Long till Roosevelts lantställe, Hyde Park, berättar Schlesinger med stöd av flera vittnesbörd, och klagade över att Roosevelt umgicks med och bjöd till sig konservativa demokrater som Long ogillade. "Det är ju alldeles förbannat, Frank" skrek Huey. "Vet du inte vilka som har nominerat dig?" Roosevelt svarade hövligt och lugnt, men efter samtalet yttrade han till dem som hört på: "Saken har sin komiska sida, men i själva verket är Huey en av de två farligaste männen i Förenta staterna i dag. Vi måste göra något åt det." Tugwell, som var närvarande, skriver också om samtalet och om hur Roosevelt efteråt jämfört Longs metoder med Hitlers. Vilken var den andra farliga person som Roosevelt åsyftade? Tugwell, men att det var fader Roosevelt att på en fråga svarade Douglas Mac-han menar egentant för vad man Arthur högeradikalismen — flera världsberömd som Fippinernas försvarare, Japans diktator och Trumans motståndare. Roosevelt fruktade att depressionen och missnöjet skulle leda till krav på en diktator — en Napoleon III, Mussolini eller Hitler — antingen av radikal eller av konservativ färg.

Huvudsaken var dock att kurtisera Long till den ödesdigra dagen i november. Tugwell fick i uppdrag att hålla honom vid gott humör genom att sällskapa med honom i Washington. Roosevelt själv inbjöd honom till lunch i Hyde Park. Huey kom iförd en spräcklig kostym, en skjorta i orkidéfärg, en halsduk skärröd som en vattenmelon. Han placerades på hedersplatsen, och Roosevelt pratade, fastän gästerna var många, endast med honom. Vid en allmän paus i samtalet hördes över hela rummet en kraftig viskning från Roosevelts mor:

"Vem är den ryslige karl som sitter till höger om min son?"

I Huey Longs memoarer, som avslutades på hösten 1932, märks redan att sympatierna för Roosevelt håller på att svalna. Efter den nya styrelsens bildande i mars 1933 — då Long inte ens torde ha varit på tal för en plats i kabinettet — blev motsättningen inom kort hård och öppen. Long kritiserade flera av regeringens förslag och övergick snart till personliga angrepp. Han sökte förgäves, och sannolikt med orätt, att få Farley fast inför en undersökningskommitté för tvivelaktiga transaktioner med diverse fonder. I tal och skrift framställde han sig själv som de fattigas talesman i strid mot aristokrater och kapitalister, som behärskade det demokratiska partiet. Som uppfinnare av öknamn var han livligt verksam; Roosevelt kallades "prins Franklin, riddare av Nour-mahal" (en jakt, som Roosevelt brukade få låna av mångmiljonären Vincent Astor). Roosevelt och hans män undandrog å sin sida Huey Longs fraktion i Louisiana allt unionellt patronage — det vanliga är att unionstjänster i stor omfattning får disponeras av vederbörande stats senatorer och kongressmän. Konflikter utbröt rörande förvaltningen av unionella anslag till arbetslöshetsunderstöd och nödhjulsarbeten i Louisiana; Long lät sin legislatur besluta lagar som syftade till att ge statens, inte unionens, regering rätt att fördela dessa belopp. Efter några månader var brytningen fullständig. Farley beskriver det sista mötet

mellan Long och Roosevelt i juni 1933. De tre politikerna, jämte en av presidentens sekreterare, träffades efter avtal i Vita huset. Long behöll under större delen av samtalet sin halmhatt på huvudet; då och då gav han presidenten ett lätt slag med hatten på knäet eller armen för att kurtisera sina uttalanden. Dessa gick ut på att han, Huey, spelat en avgörande roll vid Roosevelts nominering, att han blivit illa behandlad och att han borde få stöd och patronage av regeringen. Farley var i början generad, men märkte snart att presidenten var road, avspänd och lugn. Alla anklagelser och krav besvarades med vänliga banaliteter, utan en antydning om medgivanden eller löften. Då Farley och Long gick ut tillsammans yttrade Long: "Vad i helvete tjänar det till att hälsa på den där karlen? Det går ju inte att få något besked av honom."

Men Huey Long framstod alltså som ett hot mot Roosevelt och den reguljära demokratiska ledningen. Åtgärder mot krisen var föga verksamma, och propagandan om "uppdelning av rikedomerna" vann stadigt terräng. Long befäste sin makt i Louisiana, dundrade mot styrelsen i senaten och talade på folkmöten i Södern och Västern om att de rika måste dela med sig åt de fattiga och att "varje man skulle bli en kung". Han förberedde en aktion vid presidentvalet 1936, närmast bildandet av ett tredje parti som detta år eller senast år 1940 skulle föra honom till presidenturen. Ett antal storkapitalister påstods vara villiga att stödja Long för att genom splittringen hindra Roosevelts återval; bland de stora massorna hade Long som alltid gehör. Den reflexion av Tugwell som jag citerade i början

av denna artikel kan därför antas ha varit riktig. Då Roosevelt fick budet om mordet på Long måste han ha glatt sig åt att än en gång hans eget intresse sammanföll med det allmänna intresset; nationen var befriad från en skurk och presidenten från en medtävlare.

HERBERT TINGSTEN

En föregående artikel om Huey Long, "Amerikansk diktator", var införd den 17 augusti.